

Број документа	14.12.2020
Српска	Јединица
05	12238

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

**ОДЛУКА ВЕЋА ЗА МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ О
ФОРМИРАЊУ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ЗАВРШЕНЕ ДОКТОРСКЕ
ДИСЕРТАЦИЈЕ**

На седници Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу, одржаној 18.11.2020. године, одлуком број IV-03-830/12, формирана је Комисија за оцену и одбрану завршене докторске дисертације под називом „Неостварене потребе за здравственом заштитом у популацији одраслог становништва Србије“ кандидата др Милоша Митрашевића, у следећем саставу:

1. Доц. др Ивана Симић Вукомановић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Социјална медицина, председник;
2. Доц. др Марија Секулић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Хигијена и екологија, члан;
3. Др сци мед Немања Ранчић, научни сарадник Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Фармакологија, члан

Комисија је прегледала и проучила докторску дисертацију кандидата др Милоша Митрашевића и подноси Наставно – научном већу следећи

ИЗВЕШТАЈ

2.1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области

Докторска дисертација кандидата др Милоша Митрашевића под називом „Неостварене потребе за здравственом заштитом у популацији одраслог становништва Србије“, урађена под менторством Доц. др Снежане Радовановић, доцента Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, представља оригиналну научну студију која се бави испитивањем преваленце неостварених потреба за здравственом заштитом и откривањем демографских и социоекономских фактора који су повезани са неоствареним потребама за здравственом заштитом у популацији одраслог становништва Србије. Неостварене потребе, које се дефинишу као разлика између здравствених услуга које се сматрају потребним и здравствених услуга које су примљене, значајне су за праћење степена неједнакости у приступу, коришћењу и остваривању здравствене заштите. Приступ здравственој заштити је основна детерминанта здравља, а главни циљ здравствених система треба да буде једнакост у приступу потребној здравственој заштити без обзира на социоекономски статус и друге карактеристике појединца. Незадовољене потребе у великој мери одређују здравствено стање, утичу на квалитет живота људи, повећавају ризик од морталитета и утичу на повезаност са симптомима психосоматске и менталне природе. Неостварене здравствене потребе становништва представљају значајан изазов за систем здравствене заштите, па је откривање фактора који су повезани са њима значајно са аспекта превентивних акција које треба предузети како би се умањиле неједнакости у приступу, коришћењу и остваривању потреба за здравственом заштитом.

2.2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Прегледом литературе и увидом у биомедицинске базе података „PubMed“, „Medline“, „KOBSON“, „SCIndeks“ помоћу кључних речи „National health survey“, „Unfulfilled health needs“, „socioeconomic inequalities“, „Serbia“, комисија констатује да докторска дисертација кандидата др Милоша Митрашевића под називом „Неостварене потребе за здравственом

заштитом у популацији одраслог становништва Србије“, представља резултат оригиналног научног рада.

2.3. Прелед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

А. Лични подаци

Милош Митрашевић, рођен 26.09.1973. године у Крагујевцу. Завршио је Прву крагујевачку гимназију. Дипломирао на Медицинском факултету у Крагујевцу где је завршио и специјализацију из Социјалне медицине. Запослен у Клиничком центру Крагујевац у Служби за организацију, планирање евалуацију и медицинску информатику на месту специјалисте Социјалне медицине. Учествовао у више семинара из области јавног здравља. Успешно похађао и ЕПЦД Међународни специјалистички програм – управљање пројектима у сектору здравства.

Б. Списак објављених радова (прописани минимални услов за одбрану докторске дисертације)

1. **Mitrasevic M**, Radovanovic S, Radevic S, Maricic M, Zivanovic Macuzic I, Kanjevac T. The Unmet Healthcare Needs: Evidence from Serbia. *Iran J Public Health*. 49(9):1650-1658.
2. Pešić S, Jovanović S, **Mitrašević M**, Vuletić B, Jovanović M, Jovanović Z. The impact of silicone hydrogel contact lenses on the measurement of intraocular pressure using non-contact tonometry. *Vojnosanitetski pregled*, 2017;74(8):763-766
3. **Mitrašević M**, Jovanović S, Radotić F, Pešić S, Jovanović Z. A rare case of infectious multifocal serpiginoïd choroiditis. *Acta Clin Croat*. 2016;55(4):667-70.
4. Anđelić G, Jovanović S, Pešić S, **Mitrašević M**, Stojanović J, Radotić F, Todorović D, Petrović N. The Efficacy of a Posterior sub-Tenon's Capsule Triamcinolone Injection in Patients with Non-infectious Intermediate Uveitis and Posterior Uveitis. *Serbian Journal of Experimental and Clinical Research*, 2017;18(2):151-156.

2.4. Оцена и спуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Спроведено истраживање у потпуности је усклађено са пријављеном темом докторске дисертације. Циљеви истраживања и примењена методологија у складу су са одобреним у пријави тезе. Наслов докторске дисертације и урађена истраживања се поклапају. Постављени циљеви истраживања у складу су са одобреним у пријави тезе. Примењена методологија истраживања се поклапа са одобреном. Докторска дисертација др Милоша Митрашевића садржи следећа поглавља: Увод, Циљеви и хипотезе, Материјал и метод, Резултати, Дискусија, Закључци, Литература и Прилози. Написана је на 90 страна, са 1 табелом и 80 графикона. Поглавље Литература садржи 118 цитираних библиографских јединица из иностраних и домаћих стручних публикација. У поглављу Прилози приказани су инструменти истраживања.

У поглављу **УВОД** дата су уводна разматрања која се односе на неостварене здравствене потребе и факторе повезане са њима.

ЦИЉЕВИ И ХИПОТЕЗЕ истраживања јасно су изложени и дефинисани у складу са одобреним приликом пријаве тезе. Главни циљ истраживања био је испитивање преваленце неостварених потреба за здравственом заштитом и откривањем демографских и социоекономских фактора који су повезани са неоствареним потребама за здравственом заштитом у популацији одраслог становништва Србије.

МАТЕРИЈАЛ И МЕТОДОЛОГИЈА су детаљно и прецизно формулисани и подударују се са одобреним приликом пријаве тезе. Истраживањем је обухваћена одрасла популација старости 20 и више година. Коришћени су подаци трећег националног Истраживања здравственог стања становништва спроведеног од 7. октобра до 30. децембра 2013. године масовним анкетирањем случајног, репрезентативног узорка становништва Србије. У питању је студија пресека на територији Републике Србије којом није обухваћена популација АП Косово и Метохија, као ни лица која живе у колективним домаћинствима и институцијама. Истраживање је спроведено у складу са методологијом и инструментима Европског истраживања здравља – други талас (EHIS-wave 2). Реализовало га је Министарство здравља Републике Србије. Као инструмент истраживања коришћен је стандардизован упитник Европског истраживања здравља – други талас

(EHIS-wave 2), који је коришћен у сличним популационим истраживањима здравља у земљама Европске уније. Министарство здравља Републике Србије је добило сагласност за коришћење упитника од стране Европске комисије. Подаци су прикупљени помоћу три врсте упитника:

- 1) упитника „лицем у лице“ за испитанике старости 15 и више година,
- 2) упитника за самопопуњавање који самостално попуњава сваки члан домаћинства старости 15 и више година без учешћа анкетара
- 3) упитника за домаћинство, за сакупљање података о свим члановима домаћинства, карактеристикама самог домаћинства и карактеристикама пребивалишта домаћинства.

Поменути анкетним упитницима сакупљене су информације о: карактеристикама породице и домаћинства, демографским и социјално-економским карактеристикама испитаника, здравственом стању (самопроцена здравља, хроничне незаразне болести, незгоде и повреде, физичка и чулна функционална ограничења, способност за обављање свакодневних активности, бол, ментално здравље), коришћењу здравствене заштите (коришћење ванболничке и болничке здравствене заштите, употреба лекова, превентивни прегледи, неостварене потребе за здравственом заштитом, задовољство здравственом службом), детерминантама здравља (исхрана, физичка активност, фактори ризика, пружање неформалног старања или помоћи, хигијенске навике, пушење, употреба алкохола, употреба психоактивних супстанци, насиље, социјална подршка). Поред интервјуа, обављена су антропометријска мерења и мерење крвног притиска.

Етички стандарди у истраживању здравља усаглашени су са међународном (Хелсиншка декларација) и специфичном легислативом наше земље. У циљу поштовања приватности субјекта истраживања и поверљивости информација прикупљених о њему предузети су сви неопходни кораци у складу са Законом о заштити података о личности („Сл. Гласник РС”, бр. 97/08, 104/09), Законом о званичној статистици („Сл. Гласник РС”, бр. 104/09) и директивом Европског парламента о заштити личности у вези са личним подацима (Directive 95/46/EC). Истраживачи су били у обавези да учесницима истраживања дају штампани документ који их је информисао о истраживању и одобрењу Етичког одбора о његовом спровођењу, о правима испитаника, као и о том где и како могу да доставе жалбе/примедбе ако процене да су им права на било који начин угрожена. Такође, добијен је и потписани пристанак информисаног испитаника за прихватање

учешћа у истраживању. Постојећа база података уступљена је за ову сврху Универзитету у Крагујевцу службеним дописом Института за јавно здравље Србије. Ова студија је одобрена од стране надлежних територијалних етичких одбора четири главна региона Србије са седиштем у Републичком Институту за јавно здравље у Београду, Институтима за јавно здравље Нови Сад, Крагујевац и Ниш.

Варијабле мерене у студији су: Демографске варијабле: структура по полу, узрастна структура, породична структура, тип насеља, регион; Социоекономске варијабле: образовна структура, запосленост, приход по члану домаћинства, индекс благостања домаћинства; Општа процена здравља (самопроцена здравља); Присуство хроничних болести.

Минимална ефективна величина узорка је прорачуната на основу методологије Европског истраживања здравља – други талас. Узорак је изабран тако да пружи статистички поуздане оцене за ниво целе Србије, затим за ниво појединачних региона (Београд, Војводина, Шумадија и Западна Србија, Јужна и Источна Србија), као и за ниво појединачног типа насеља (урбано, рурално). Најнижи ниво оцењивања би био регион Београда, где се из тог разлога добија највећа грешка оцене. Она, у овом случају, за обележје са учесталošћу од 50%, на популацији одраслих износи +/- 1,9%, док за обележје са учесталošћу од 10% износи +/- 1,2%. Анализа резултата овог истраживања заснована је на узорку од 13 765 анкетираних становника старих 20 година и више.

Комерцијални, стандардни програмски пакет SPSS, верзија 20.0. је коришћен за статистичке прорачуне, док је приказивање података реализовано табеларним и графичким путем. Хи-квадрат (χ^2) тестом су упоређиване разлике у учесталости категоријских варијабли, а биваријантна и мултиваријантна логистичка регресија за испитивање повезаности зависних и низа независних варијабли. Величином OR (odds ratio) оцењиван је ризик, са 95% интервалом поверења, а резултати који су сматрани статистички значајним били су они у којима је вероватноћа била мања од 5% ($p < 0.05$).

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА су показали да је сваки четврти одрасли становник Србије, имао најмање једну неостварену потребу за здравственом заштитом. Највећу препреку за остваривање потреба за здравственом заштитом чинили су финансијски разлози (19,9%), дуго чекање на заказану посету/преглед (12,8%) и

удаљеност или проблеми са превозом до места пружања здравствене заштите (4,7%). Најтеже се долазило до стоматолошке (13,3%) и медицинске здравствене заштите (12,9%), до прописаних лекова (10,7%) и заштите менталног здравља (2,4%). Као најзначајнији предиктори неостварених здравствених потреба издвојени су: пол, године живота, брачни статус, типа насеља, степена образовања, материјано стање и радни статус. Жене имају 39% већу шансу да да не остваре своје потребе за здравственом заштитом у поређењу са мушкарцима. Са старењем се повећавао број испитаника са неоствареним потребама, па тако испитаници који припадају старосној групи 60-69 година 2,5 пута чешће не успевају да остваре своје здравствене потребе наспрам оних који припадају старосној групи 20-29 година. Немогућност остваривања потреба за здравственом заштитом је за 32% чешћа код испитаника који живе у ванградским срединама. Пропорција одраслог становништва који имају неостварене здравствене потребе обрнуто је пропорционална степену образовања испитаника. Испитаници са најнижим степеном образовања за 37% имају већу шансу да не остваре своје здравствене потребе у односу на испитанике са високим образовањем. Исти образац је запажен и када је реч о индексу благостања, тј. припадници сиромашне класе скоро један и по пута чешће нису остварили своје здравствене потребе наспрам испитаника из богатијих слојева. Незапослени испитаници имају за 27,8% већу шансу да се нађу у групи оних који са незадовољеним здравственим потребама од запослених испитаника.

У поглављу **ДИСКУСИЈА** анализирани су добијени резултати и поређени са подацима из литературе у овој области. Коментари добијених резултата су врло детаљно дискутовани, а начин приказивања података чини их прегледним и разумљивим.

ЛИТЕРАТУРА је адекватна по обиму, садржају и релевантности. Цитирано је 118 библиографских јединица из домаћих и иностраних стручних публикација. На крају рада концизно и прегледно су наведени закључци и инструменти коришћени у истраживању.

2.5. Научни резултати докторске дисертације

Најзначајнији резултати истраживања садржани су у следећим закључцима:

- Сваки четврти становник Србије старосне доби 20 и више година је имао најмање једну неостварену потребу за здравственом заштитом.

- Највећу препреку за остваривање потреба за здравственом заштитом чинили су финансијски разлози, дуго чекање на заказану посету/преглед и удаљеност или проблеми са превозом до места пружања здравствене заштите.
- Најтеже се долазило до стоматолошке и медицинске здравствене заштите, до прописаних лекова и заштите менталног здравља.
- Као најзначајнији предиктори неостварених здравствених потреба издвојени су: пол, године живота, брачни статус, тип насеља, степен образовања, материјано стање и радни статус.
- Жене, становништво старије животне доби, незапослени испитаници као и они који који живе у ванградским срединама чешће не остварују своје потребе за здравственом заштитом.
- Пропорција одраслог становништва које има неостварене здравствене потребе обрнуто је пропорционална степену образовања испитаника и њиховом материјалном статусу.

2.6. Применљивост и корисност резултата у теорији и пракси

Резултати овог истраживања су значајни са аспекта сагледавања и издвајања предиктора који утичу на неостварене потребе за здравственом заштитом одраслог становништва Србије, а могу послужити као основа у креирању превентивних акција које треба предузети како би се умањиле неједнакости у приступу, коришћењу и остваривању потреба за здравственом заштитом.

2.7. Начин презентовања резултата научној јавности

Резултати ове докторске дисертације публиковани су као оригинално истраживање у међународном часопису индексираном на SCI листи категорије M23:

Mitrasevic M, Radovanovic S, Radevic S, Maricic M, Zivanovic Macuzic I, Kanjevac T. The Unmet Healthcare Needs: Evidence from Serbia. *Iran J Public Health.* 49(9):1650-1658.

ЗАКЉУЧАК

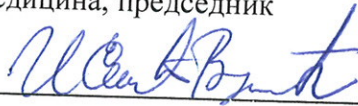
Комисија за оцену и одбрану завршене докторске дисертације др Милоша Митрашевића под насловом „Неостварене потребе за здравственом заштитом у популацији одраслог становништва Србије“ на основу свега наведеног сматра да је истраживање у оквиру дисертације адекватно постављено и спроведено.

Комисија сматра да докторска дисертација кандидата др Милоша Митрашевића, урађена под менторством доц. др Снежане Радовановић, представља оригинални научни допринос и од великог је научног и практичног значаја за разумевање фактора који утичу на неостварене потребе за здравственом заштитом одраслог становништва Србије.

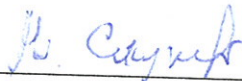
Комисија предложи Наставно–научном већу Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, да докторска дисертација под називом „Неостварене потребе за здравственом заштитом у популацији одраслог становништва Србије“ кандидата др Милоша Митрашевића, буде позитивно оцењена и одобрена за јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

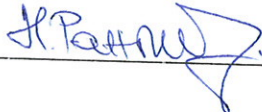
1. Доц. др Ивана Симић Вукомановић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Социјална медицина, председник

2. Доц. др Марија Секулић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Хигијена и екологија, члан

3. Др сци мед Немања Ранчић, научни сарадник Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Фармакологија, члан

Крагујевац, 27. 11. 2020. године